

EBALUAZIO-IRIZPIDEAK ETA MINIMOAK

LEHEN HEZKUNTZAKO SEIGARREN MAILA

EUSKO JAURLARITZA

HEZKUNTZA SAILA

GOBIERNO VASCO

DEPARTAMENTO DE EDUCACIÓN

ZIENTZIARAKO KONPETENTZIA LEHEN HEZKUNTZAKO SEIGARREN MAILA

DIMENTSIOAK

1. DIMENTSIOA. EZAGUTZA ZIENTIFIKOAREN ULERMENA

Zientzien oinarrizko kontzeptuak mundu naturaleko sistemekin eta prozesuekin lotzea, legetan, erduetan eta teoretan gauzatuz, eta interpretazio zientifikoak zientifikoak ez diren beste errealitate batzuetatik bereiztea, zientziak enpirikoki egiaztagarriak diren iragarpenak egiten dituela aitortuz, produktuak eta zientziaren izaera ulertzeko.

EBALUAZIO IRIZPIDEAK ETA LORPEN ADIERAZLEAK

1.1. Zientziaren oinarrizko kontzeptuak (izaki bizidunak, giza gorputza, materia eta energia) mundu naturaleko sistemekin eta prozesuekin erlazionatzea, erduetan gauzatuz, hor hartzen baitute zentzua.

- a) Ingurune naturaleko elementu nagusiak identifikatzen ditu, ezaugarri garrantzitsuenak, antolaketa eta elkarreraginak aztertuz.
- b) Kontzeptu orokorrak interpretatzen ditu adibide zehatzak erabiliz.
- c) Kontzeptu zientifikoak sistema materialen propietateekin eta jokabideekin erlazionatzen ditu.
- d) Kontzeptuen arteko antzekotasunak eta aldeak identifikatzen eta deskribatzen ditu.
- e) Materiaren aniztasuna eta aldaketak sailkatu eta ordenatzen ditu, bereizgarrietatik eta propietateetatik abiatuta.

3. MULTZOA IZAKI BIZIDUNAK + 2. MULTZOA GIZAKIA (Gizakiaren multzoa izaki bizidunen ezaugarriekin batera landu daiteke, konparaketak egin eta)

- Fenomenoak eta arazoak bereizten ditu (*fenomenoak*: haizea, euria, ugalketa; *arazoak*: lurrikarak, lubiziak, uholdeak, pandemia).
- Izaki bizidunaren modeloa/eredua ulertu egiten du: izaki bizidun guztiek egitura bat dute, aldaketak jasotzen dituzte, kanpoko eragileekin erlazionatzean erantzun bat sortzen dute; ugaltu egiten dira).
- Izaki bizidunak eta ez-bizidunak bereiztu eta sailkatu egiten ditu irizpide zientifikoei jarraituz.
- Izaki bizidunak eta ez-bizidunak deskribatzea irizpide zientifikoei jarraituz.
- Grafiko, eredu eskema edo egoera hurbil eta ezagun batean gizakiaren bizi-funtzioak egiten parte hartzen duten organo nagusiak bereizi eta kokatzen ditu.
- Izaki bizidunek oinarrizko funtzioak betetzeko beharrezkoak diren sistemak, aparatuak, organoak eta zelulak identifikatzen ditu (irudietan, testuan).
- Landareen nutrizioan fotosintesia eta arnasketa prozesuak ulertzen eta bereizten ditu.

- Izaki bizidunen (giza gorputzena baita) antolaketa-mailak ulertzen du (zelula, ehunak, organoak, aparatuak eta sistemak) eta gai da eskala batean ondo adierazteko.
- Animalia ornodunak eta ornogabeak talde nagusienak bereziten ditu, eta dagokien ezaugarria orokorrak identifikatu ahal ditu (ornoa bai/ez, hankakopuruak/hegoak bai/ez; ...).
- Gidak erabiliz animaliak eta landareak sailkatu egiten du. (intsektuak, armiarmak...).
- Izaki bizidunen habitatak begiratzeko eta identifikatzeko ditu.
- Katea trofikoetan erlazio trofikoak identifikatzeko ditu.

2. MULTZOA GIZAKIA ETA OSASUNA

- Elikadura osasuntsua/ez osasuntsua, elikadura orekatua/ez orekatua bereziten ditu.
- Elikadura osasuntsua eta orekatua identifikatu, aukeratu egiten du egoera hurbil batean.

4. MULTZOA MATERIA ETA ENERGIA

- Materiaren izaera ezagutzen du: materia mugitzen dauden partikulez osatua dago (begirada mikro).
- Energia eta materia bereziten ditu, eta bata bestean duen eragina egoera arruntetan identifikatzeko ditu (materiaren egoera fisikoan -uraren kasua, janariak prestatzean adibidez-).
- Materiaren propietateak (masa eta bolumena) eta baita masa eta pisua bereziten ditu.
- Energia iturri berriztagarriak eta ez-berriztagarriak identifikatzeko ditu, horretarako adibideak aipatzen ditu.
- Energia motak batzuk (3 gutxienez) identifikatzeko edo bereziten ditu (energia mekanikoa, argi-energia, soinu-energia, energia elektrikoa, energia termikoa eta energia kimikoa) egoera hurbil eta ezagun batean.
- Elektrizitatea zer den ulertzen du eta korrante elektrikoa deskribatu dezake. Zirkuitu elektrikoaren sistema ezagutzen du.
- Makina ezagunen funtzioak deskribatzen ditu.
- Deskribatzen du zer propietate dituzten erabilera arrunteko material batzuek eta zer portaera duten argiaren, elektrizitatearen beroaren aurrean.
- Badaki materiaren izaera ez dela aldatzen aldaketa fisikoetan, ez ostera kimikoetan (*aldaketa fisikoak*: uraren egoera fisikoak, gaileta bat apurtzean; *aldaketa kimikoak*: oxidazioa).

1.2. Zientzien datu, gertaera eta prozedura garrantzitsuak ezagutu eta deskribatzea, azalpen zientifikoetan eta problemen ebazpenean aplikatuz.

- a) Prozesu baten faseak kronologikoki ordenatzen ditu; esate baterako izaki bizidun baten hezte prozesuak (intsektua, landare -loreduna, gizakia); energia sortzen denetik etxera ailegatu arte.

- b) Gertaera, datu eta prozedura zientifiko adierazgarrienak identifikatu eta deskribatzen ditu (1.1.ean aipatutako edukien inguruan).
- c) Termino zientifikoak (materia, energia, elektrizitatea, korrante elektrikoa, zirkuitu elektrikoa, masa, bolumena, pisua, nutrizioa, erlazioa,...) sinboloak (T, p, %), magnitudeen unitateak (kg; °C; ...), eskalak ezagutu eta erabiltzen ditu.

2. DIMENTSIONA: ERREALITATE NATURALAREN AZALPENA (1. Dimentsioan aipatutako ezagupenekin erlazioa dutenak).

Sistema eta fenomeno naturalak deskribatu, azaldu eta aurreikustea, eta aplikazio zientifiko-teknologiko garrantzitsuenak aztertzea ezagutza zientifikoa modu koherentean, egokian eta zuzenean erabiliz testuinguru pertsonal eta sozial garrantzitsuetan errealitatea ebidentzia zientifikotik ulertzeko.

EBALUAZIO IRIZPIDEAK ETA LORPEN ADIERAZLEAK

2.1. Iturri desberdinetan zientziarekin erlazioatutako gaiei buruz informazio garrantzitsua kokatzea eta aukeratzea, kritikoki baloratuz.

- a) Proposatutako lanera egokitutako informazio-iturriak identifikatzen ditu.
- b) Informazioa biltzeko tresnen erabilgarritasuna, aplikazioak eta teknikak ezagutzen ditu.
- c) Iturri desberdinetako informazioa (analogikoak edo digitalak) identifikatu eta kokatzen du, ikerketa zientifikoko jarduera edo lan batean proposatutako helburuarekin bat etorritik.
- d) Datuak modu ordenatuan aukeratzen ditu, baita modu esperimentalean lotutakoak eta planteatzen diren egoeren inguruko hainbat informazio ere.
- e) Aukeratutako informazioa alderatu, kontrastatu, ordenatu, sailkatu, biltegitatu eta berreskuratzen du.

2.2. Sistema eta fenomeno naturalak deskribatu, azaldu eta aurreikustea, ezagutza zientifikoa modu koherentean, egokian eta zuzenean erabiliz testuinguru pertsonal eta sozial garrantzitsuetan.

- a) Zenbait objektu material eta fenomeno natural deskribatzen ditu (ohiko makinak, ekosistemak, bizi-funtzioak, elektrizitatea, epidemia, biodibertsitatearen galera).
- b) Prozesuak azaltzen ditu (uraren zikloa, landareen nutrizioa -fotosintesia eta arnasketa e.a), dagoeneko ezagutzen diren edo erraz ezagut daitezkeen gertaerak interpretatuz, testuinguru orokorrean kokatuz.
- c) Sistema baten jokabidea iragartzen du, eredu batetik abiatuta, eta gerta daitezkeen aldaketak aztertzen ditu (e.a. ekosistema batean espezie inbaditzailea sartuz gero -plumeroak, erreketako karramarroa-; tenperaturaren aldaketak materialen izan dezakeen eragina; ...).
- d) Fenomeno natural baten arrazoiak eta ondorioak zerrendatu eta azaltzen ditu, eta modu arrazoituan lortzen ditu ondorioak, eredu edo teoria batetik abiatuta.

- e) Kontzeptuak eta adierazpen grafiko eta sinbolikoak erlazionatzen ditu (beti ere oinarritzko mailan).

2.3. Modu aktiboan eta kritikoan interpretatzea mezu, produktu, gertaera eta fenomeno zientifikoak, hizkuntza eta inguru desberdinak erabiliz, bai digitalak, bai analogikoak.

- a) Zientzien inguruko testu jarraituak (deskribapenezkoak eta azalpenezkoak) interpretatzen ditu.
- b) Testu etenen datuak irakurtzen ditu (taulak, diagramak, grafikoak, argazkiak, marrazkiak, eskemak, organigramak...) eta edukia interpretatu du.

2.4. Informazio-, azalpen- eta argudio-mezuak eta testuak egitea, ikusitako objektuak eta fenomenoak deskribatuz, ezagutza zientifikoak gertaeren interpretaziora aplikatuz edo hipotesi, eredu edo teoria jakin bat justifikatuz.

- a) Ekoizpenak planifikatzen ditu, egitura zehaztuz eta euskarri motara egokituz, eta egiteko beharrezkoak diren pausoak aplikatzen ditu (e.a. gizakiok burututako bizi funtzioak eta gorputzeko organoa, aparatuen eta sistemen arteko lotura; ohitura ez-osagungarriak eta ondorioak; energia ez-berriztagarrien erabilera eta ingurumen arazoak,...)
- b) Esperientzia jakin batean jarraitu dituen pausoak deskribatu ditu.
- c) Azalpen-testu jarraituak egiten ditu, ezagutza zientifikoak ekintzen interpretaziora aplikatuz.
- d) Informazioa tauletan, fitxetan, grafikoetan, eskemetan, mapa kontzeptualetan egiten du, modu argi eta ordenatuan, eta kasu bakoitzean prozedura edo teknika egokia aplikatuz.
- e) Hizkuntza zientifikoaren forma egokiak erabiltzen ditu ekoizpenetan (beti ere minimoak oinarritzat harturik).

3. DIMENTSIOA: PROBLEMEN IKERKETA (Seguraski hauxe da dimentsiorik zailena aurrera eramateko) Astirik egonez gero, egun batzuetako ikerketa txikiak planteatu daitezke (haziaren hazkundera baldintza ezberdinetan adibidez (<https://es.slideshare.net/mines.gb/presentacin-experimento-plantas>): egoera normalean, ilunetan, ur barik, ur askorekin). Helburua aldagaien kontrola eta prozesuaren faseak begiratzea eta identifikatzea izango litzateke.

Izaera zientifikoko problemak identifikatzea eta dokumentazio-ikerketa txikiak eta ikerketa esperimentalak egitea egoera problematikoen tratamenduan, jarduera zientifikoaren berezko gaitasunak eta jokabideak modu egokian baloratuz, erabiliz eta erakutsiz, aipatutako egoera problematikoko horiek ebazteko eta erabaki arduratsuak hartzeko aurretiazko pauso gisa ebidentziak lortzeko.

EBALUAZIO IRIZPIDEAK ETA LORPEN ADIERAZLEAK

3.2. Ikerketa dokumental eta esperimental txikiak egitea egoera problematikoen ebazpenean, jarduera zientifikoaren gaitasunak modu egokian erabiliz.

- a) Teknologia berriak erabiltzen ditu informazio-iturrien (anitzak eta fidagarriak) bilaketan eta datu esperimentalen bilketan (adibidez, oso aproposa izan daiteke egungo egoera aprobetxatzea).
- b) Segurtasun-arauak identifikatzen ditu behaketa-tresnak eta laneko materialak erabiltzean arriskuak saihesteko.
- c) Beharrezko baliabideak behar bezala aukeratzen ditu (aukeratutako ikerketari zuzenduta).
- d) Hipotesi errazak jartzen ditu mahai gainean, behaketetatik eta informazio-bilketatik abiatuta.
- e) Diseinu esperimentala edo ekintza-plana egiten du.
- f) Ikerketaren plangintzan ezarritako probak eta zereginak gauzatzen ditu.
- g) Datuak hartu eta ondorioak ateratzen ditu.
- h) Bere lanaren emaitza hasierako helburuarekin edo hasierako hipotesiarekin kontrastatzen du.
- i) Ikerketaren emaitzak jakinarazten ditu eta txostenak egiten ditu, zenbait bitarteko eta euskarri analogiko eta/edo digital idatziak edo ahozkoak erabiliz.

3.3. Zenbait esperientzia eta laborategiko praktika burutu metodo zientifikora hurbilketarako.

- Banakako lanean ahalegina egiten du eta autonomiaz jarduten du, lanean arduraz eta modu aktiboan jardunez.
- Esperimentuetako datuak bildu, antolatu eta interpretatzen ditu, zenbait baliabide erabiliz (euskarri digital zein analogikoak): taulak, grafikoak, kontzeptuzko mapak eta abar.
- Laborategiko oinarrizko materialaren zerrenda egiten du eta zertarako erabil daitezkeen adierazten.
- Zenbait prozedura erabiltzen ditu gorputz baten masa eta bolumena neurtzeko.
- Nahaste baten osagaiak banatzeko iragazketa, lurrunketa prozedurak erabiltzen ditu.
- Esperimentuan emaitzak jakinarazten ditu.
- Elektrizitateak inguruneko zenbait objektutan eta aparatutan dituen eragin batzuk aztertu, ikusi eta azaltzen ditu.

4. DIMENTSIOA: ERABAKIAK HARTZEA, EZAGUTZA ZIENTIFIKOAK ERABILIZ

Mundu naturalari eta giza jarduerak bertan sortzen dituen aldaketei buruzko erabakiak modu arduratsuan, autonomoan eta kritikoan hartzea, ezagutza zientifikoak bizitzako arlo eta egoera guztietan behar bezala erabiliz, bizitza pertsonala eta soziala hobetzeko eta ingurua mantentzeko eta hobetzeko.

EBALUAZIO IRIZPIDEAK ETA LORPEN ADIERAZLEAK

4.1. Garapen iraunkorra sustatzen duten proposamenak modu autonomoan eta kritikoan egitea giza jarduerak ingurune naturalean sortzen dituen aldaketen aurrean, ezagutza zientifikoak modu egokian erabiliz, kausak aztertuz eta ondorioak balioetsiz.

- a) Modu kritikoan balioesten ditu giza jarduerak ingurumenean eragiten dituzten ondorioak eta horrek ingurumenean eragiten dituen aldaketen gaineko gogoeta egiten du.
- b) Gizakiek baliabide naturalei emandako erabilera adibideekin adierazten du, baliabideek eta horien eskasiak pertsonen bizitzarako duten garrantziaz jabetzen da. Hori zaintzen laguntzen du, beharrezkoa ez den kontsumoa saihestuz.
- c) Ingurumenaren degradazio-arazoa ulertzen du eta mantentzen eta berreskuratzen lagunduko duten ekintzak proposatzen ditu.
- d) Oreka ekologikoa eta ondare naturala mantentzea defendatzearen eta berreskuratzearen aldeko proiektuak eta jarrerak identifikatzen ditu.
- e) Energia berriztagarrien iturrien abantailak ezaugarritzen ditu berriztagarriak ez diren aurrean.

4.2. Jokabideak erakutsi eta osasun-ohiturak, zaintza pertsonala eta bizitza-estilo osasungarriak garatzea, banaka eta taldeka arriskuak saihestuz eta alde indibidualak onartuz eta errespetatuz.

- a) Elikadura osasungarriko ohiturak eta ohitura sozialak ezagutu eta balioesten ditu.
- b) Higienearekin, gorputzaren zaintzarekin, osasunaren zaintzarekin (drogak arbuia), eta gaixotasunen (txertoak) eta istripuen prebentzioarekin zerikusia duten ohiturak identifikatzen ditu (egungo egoera erabiltzea gomendatzen da).
- c) Hazkundearen eta sexu-bereizketaren eraginez gorputzean gertatzen diren eraldaketak ezagutzen ditu eta garapenari dagokionez pertsonengan gertatzen diren aldeak onartzen ditu, pertsona guztien berdintasuna balioetsiz.

MATEMATIKARAKO KOMPETENTZIA LEHEN HEZKUNTZAKO SEIGARREN MAILA

DIMENTSIOAK

1. DIMENTSIOA: KANTITATEA

EBALUAZIO IRIZPIDEAK ETA LORPEN ADIERAZLEAK

1.1. Eguneroko bizitzako zenbakizko testuak (zenbaki arruntenak, zenbaki osoenak, zatikienak eta hamartarrenak) interpretatzea, arrazoiketa egokiak erabiliz.

1. Zenbaki arruntak, osoak, zatiki errazak eta hamartarrak irakurtzen eta idazten ditu.
2. Zenbaki osoak, hamartarrak eta oinarrizko zatikiak konparazioz ordenatzen ditu, zenbakizko zuzenean adierazten ditu eta mota bateko zenbakiak beste mota batzuetako zenbaki gisa adierazten ditu.
3. Konposatzen, deskonposatzen eta biribiltzen ditu zenbaki arruntak.
4. Zenbait zenbaki mota erabiltzen ditu (arruntak, osoak, hamartarrak, zatikiak, ordinalak) benetako testuinguruetan.

1.2. Eragiketak eta kalkuluak egitea zenbaki arruntekin eta hamartarrekin, zenbaki horien eta zenbakien eta ehunekoen artean baliokidetasunak ezartzea eta zuzeneko proportzionaltasunean hastea eguneroko bizitzako problemen testuinguruetan.

1. Oinarrizko lau eragiketen buruzko kalkuluko taulak menderatzen ditu.
2. Oinarrizko eragiketekin, eta zenbaki arruntekin eta hamartarrekin lotutako buruzko kalkuluko zenbait estrategia erabiltzen ditu: 10ez, 100ez, 1000z, 0,1ez, biderkatzea; 10ez, 100ez, 1000z zatitzea.
3. Zenbaki arruntak eta hamartarrekin batuketak, kenketak, biderketak eta zatiketak egiten ditu algoritmo akademikoekin eta kontuan hartzen ditu eragiketen hierarkia eta parentesien erabilera kalkuluak egitean.
4. Irizpidez aplikatzen ditu emandako zenbaki baten multiploen eta zatitzaileen kontzeptuak.
5. 2z, 3z, 5z eta 10ez zatigarritasun-irizpideak aplikatzen ditu.
6. Berbidurak, kuboak eta 10 berrekizuneko berreketak kalkulatzeko.
7. Zenbaki baten ehunekoa kalkulatzeko.
8. Ondorengo zatikien, hamartarren eta ehunekoen arteko zenbakizko baliokidetasunak aplikatzen ditu: ($1/2$; 0,5; % 50 eta $1/4$; 0,25; % 25), mezuak ulertzeko eta problema errazak ebazteko.
9. Hiruko erregela erabiltzen du proportzionaltasun zuzeneko egoeretan.

1.3. Neurriarekin lotutako eguneroko bizitzako zenbakizko testuak interpretatzea, neurri unitate erabilienekin eragiketak egitea, eta luzera-, azalera-, pisu- edo masa-, edukiera-, denbora- eta angelu-neurriak zehaztasunez adieraztea eguneroko testuinguruetan.

1. Neurriekin eta haien magnitudeekin lotutako eguneroko bizitzako zenbakizko testuak interpretatzen ditu.
2. Sistema Metriko Hamartarreko unitateak eta magnitudeak identifikatzen ditu, alderatzen, ordenatzen eta elkarren artean bihurtetako egiten dituzten problemak ebazteko.
3. Angelu-neurriekin kalkuluak egiten dituzten problemak ebazteko testuinguru batean.
4. Problema ebazten dituzten neurri-unitate ohikoenak erabiliz, unitate batean adierazitako neurri bat beste unitate batean adieraziz, eta emaitzak unitate egokienean adierazten ditu.

2. DIMENTSIOA: ESPAZIOA ETA FORMA

EBALUAZIO IRIZPIDEAK ETA LORPEN ADIERAZLEAK

2.1. Irudi lauen (triangeluak, laukiak eta zirkuluak) oinarrizko elementuak eta propietateak identifikatzea, erreproduzitzea eta deskribatzea, eta zenbait irizpideen arabera sailkatzea (aldeak eta angeluak), propietateak erabiliz perimetroak eta azalera kalkulatzeko eguneroko bizitzako problemen ebazpenean.

1. Poligonoen oinarrizko elementuak (aldeak, angeluak, erpinak eta diagonalak) antzematen eta identifikatzen ditu.
2. Zirkunferentziaren oinarrizko elementuak identifikatzen eta bereizten ditu: zentroa, erradioa eta diametroa.
3. Poligonoak identifikatzen eta izendatzen ditu, alde kopuruaren arabera.
4. Triangeluak eta laukiak sailkatzen ditu, aldean, angeluen eta aldean paralelotasunaren arabera.
5. Laukizuzenaren, karratuaren eta triangeluaren perimetroa eta azalera kalkulatzeko dituzten formulaak erabiltzen ditu.
6. Zirkunferentziaren perimetroa eta zirkuluaren azalera kalkulatzeko dituzten formulaak erabiltzen ditu.

HIZKUNTZA KOMUNIKAZIORAKO ETA LITERATURARAKO KONPETENTZIA LEHEN HEZKUNTZAKO SEIGARREN MAILA (EUSKARA, GAZTELANIA, INGELESA)

EUSKARA ETA LITERATURA, GAZTELANIA ETA LITERATURA

DIMENTSIOAK

1. DIMENTSIOA: ENTZUMENA

EBALUAZIO IRIZPIDEAK. LORPEN ADIERAZLEAK

Hurrengo irizpideak ikasleen esperientziatik hurbil dauden gaietarako buruzko pertsonen arteko harremanen erabilera eremuetako, komunikabideetako, haur-literaturako, literatura klasiko eta egungo literaturako eta ikaskuntzako erabilera arloetako ohiko ahozko testu laburrak ulertzeko aplikatuko dira.

Ahozko ebaluazioan, testuak funtsezkoak dira. Testu horiek antolatzen dira erabilera-eremuen, testu-moten eta generoen arabera.

Aukeratzen ditugun testu motak:

- Deskribapena (ordutegiak, deskribapenak...)
- Narrazioa (kontakizunak, albisteak ...)
- Azalpena (esplikazioak, oharra, aurkezpenak...)
- Argumentazioa (iragarkiak, debateak, zinema-kritikak ...)
- Instrukzioa (arauak, errezetak, jarraibideak ...)
- Transakzioa (mezuak, parte hartzeko programak, iritziak...)

Erabilera-eremua	Generoak (testuak)
Pertsonen arteko harremanak	Elkarrizketak, jarraibideak, esperientzien kontakizunak, mezu laburrak, arauak...
Komunikabideak	Berriak, elkarrizketak, oharpenak, iragarkiak...
Ikasketak	Deskribapenak (pertsonak, objektuak, animaliak...), jarraibideak (tresna batek nola funtzionatzen duen), dokumentalak, aurkezpenak, definizioak, azalpenak...
Literatura	Kantak, olerkiak, kontakizunak, antzezpenak, ipuinak...

1.1. Zentzu orokorra ulertzea

Ohiko ahozko testuen zentzu orokorra eta ideia nagusiak ulertzea hainbat erabilera arloetakoak (pertsonen arteko harremanak, komunikabideak, haur-literatura, literatura klasiko eta egungo literatura eta ikaskuntza), euskarri eta genero ugarian.

1. Testuaren gaia ulertzen du nabaria denean.
2. Zentzu orokorra ulertzen du ohiko testuetan.
3. Testuaren ideia nagusiak identifikatzen ditu era nabarian agertzen direnean.

1.2. Informazio zehatza aukeratzea

Pertsonen arteko harremanen erabilera arloetako, komunikabideetako, haur-literaturako, literatura klasiko eta egungo literaturako eta ikaskuntzako erabilera arloetako ohiko ahozko testuetan informazio zehatza aukeratzea.

1. Eskatutako informazio zehatz gehiena topatzen du.
2. Jasotako informazio gehiena erabiltzen du proposatutako helburua betetzeko.

1.3. Xedea eta komunikazio-egoeraren elementuak antzematea

Pertsonen arteko harremanen erabilera arloetako, komunikabideetako, haur-literaturako, literatura klasiko eta egungo literaturako eta ikaskuntzako erabilera arloetako ohiko ahozko testuen komunikazio egoeraren elementuak eta asmoa antzematea.

1. Ohiko testu gehienetan, igorlea antzematen du.
2. Ohiko testu gehienetan, hartzailea antzematen du.
3. Ohiko testuen genero bat edo beste identifikatzen du.
4. Erabilitako erregistroa antzematen du oso hurbilak diren testuetan.
5. Ohiko testuen xedea identifikatzen du, esplizituki adierazten denean.

1.4. Edukia interpretatzea

Pertsonen arteko harremanen erabilera arloetako, komunikabideetako, haur-literaturako, literatura klasiko eta egungo literaturako eta ikaskuntzako erabilera arloetako ohiko ahozko testuen edukia interpretatzea.

1. Informazioak eta iritziak bereizten ditu oso nabariak direnean.
2. Testuinguruaren laguntzaz, ohiko testuen edukiaz zuzeneko inferentziak egiten ditu.
3. Zenbait diskriminazio-adierazpenak eta zenbait aurreiritzi antzematen ditu.
4. Linguistikoak ez diren testuaren elementu batzuen esanahia antzematen du.
5. Informazio bat edo beste interpretatzen du ohiko testuetan, norbere ideietatik abiatuta.

1.5. Hizkuntzaren erabilera-ezagupenak erabiltzea

Ahozko testuen ulermen-arazoak konpontzeko hizkuntzaren erabilera-ezagupenak erabiltzea.

1. Hizkuntza-ezagutzak erabiltzen ditu ahozko testu gehienek ulermenean.
2. Testuan erabilitako oinarriko hiztegia ulertzen du.

2. DIMENTSIOA: IRAKURMENA

EBALUAZIO IRIZPIDEAK. LORPEN ADIERAZLEAK

Hurrengo irizpideak ikasleen esperientziatik hurbil dauden gaietarako pertsonen arteko harremanen erabilera eremuetako, komunikabideetako, haur-literaturako, literatura klasiko eta egungo literaturako eta ikaskuntzako euskarri ugarietako eta zenbait generotako idatzizko testu laburrak ulertzeko aplikatuko dira.

Idatzizko ebaluazioan, testuak funtsezkoak dira. Testu horiek antolatzen dira erabilera-eremuen, testu-moten eta generoen arabera.

Hautatzen ditugun testu motak honako hauek dira:

- Deskribapena (liburuxkak, mapak, ordutegiak, deskribapenak ...)
- Narrazioa (eleberri zatiak, kontakizunak, albistek ...)
- Azalpena (entsegu akademikoak, grafikoak, azalpen-testuak ...)
- Argudioak (zuzendari gutunak, iragarkiak, zinema-kritikak ...)
- Instrukzioa (erregelamenduak, errezetak, jarraibideak ...)
- Transakzioa (mezu elektronikoak, gutunak, foroak ...)

Erabilera-eremua	Generoak (testuak)
Pertsona arteko harremanak	Gutunak, jarraibideak, gonbidapenak, oharpenak, oharrik, ordutegiak, errezetak, menuak, elkarrizketak...
Komunikabideak	Liburuxkak, publizitatea, berriak, elkarrizketak, web guneak, eguraldiari buruzko informazioa, horma-irudiak, tiketak, ekintza programak, katalogoak, aipamenak, informazio artikulua...
Akademikoa	Deskribapenak (pertsonek, objektuek, animaliek...), jarraibideak (tresna batek nola funtzionatzen duen), informazio-liburuxkak (lehen laguntzak, turismo-gidak...), dibulgaziozko testuak, azalpenak, definizioak, azalpenak, laburpenak, grafikoak, eskemak, testuliburuak, biografiak, entziklopediak, hiztegiak, glosarioak, web guneak.....
Literatura	Kantak, olerkiak, kontakizun laburrak, antzezpenak, ipuinak, alegiak, komikiak...

2.1. Zentzu orokorra ulertzea

Ohiko idatzizko testuen zentzu orokorra eta ideia nagusiak ulertzea hainbat erabilera arloetakoak (pertsonek arteko harremanak, komunikabideak, haur-literatura, literatura klasiko eta egungo literatura eta ikaskuntza), euskarri eta genero ugarietan.

1. Testuaren gaia ulertzen du nabaria denean.
2. Zentzu orokorra ulertzen du ohiko testuetan.
3. Testuaren zenbait ideia antzematen ditu, ideia nagusiak identifikatu gabe.
4. Testuaren egiturako atal batzuk ezagutzen ditu.
5. Elementu grafikoak, ikonikoak eta multimodalen esanahia erabiltzen du idatzizko testuak eta testu digitalak ulertzeko.

2.2. Informazio zehatza aukeratzea

Pertsonen arteko harremanen erabilera eremuetako, komunikabideetako, haur-literaturako, literatura klasiko eta egungo literaturako eta ikaskuntzako euskarri ugaritako eta zenbait generotako ohiko idatzizko testuetan informazioa aukeratzea.

1. Eskatutako informazio zehatz gehiena topatzen du.
2. Jasotako informazio gehiena erabiltzen du proposatutako helburua betetzeko.

2.3. Xedea eta komunikazio-egoeraren elementuak antzematea

Idatzizko testuen xedea eta komunikazio egoeraren elementuak antzematea osagai linguistiko (hiztegia, esapideak...) eta ez-linguistikoak (irudiak, ikonoak...) kontuan hartuz.

1. Ohiko testu gehienetan, igorlea antzematen du.
2. Ohiko testu gehienetan, hartzailea antzematen du.
3. Ohiko testuen genero bat edo beste identifikatzen du.
4. Erabilitako erregistroa antzematen du oso hurbilak diren testuetan.
5. Ohiko testuen xedea identifikatzen du, esplizituki adierazten denean.

2.4. Edukia eta forma interpretatzea

Pertsonen arteko harremanen erabilera eremuetako, komunikabideetako, haur-literaturako, literatura klasiko eta egungo literaturako eta ikaskuntzako euskarri ugaritako eta zenbait generotako ohiko idatzizko testuetan edukia eta forma interpretatzea.

1. Informazioak eta iritziak bereizten ditu oso nabariak direnean.
2. Testuinguruaren laguntzaz, ohiko testuen edukiaz zuzeneko inferentziak egiten ditu.
3. Zenbait diskriminazio-adierazpenak eta zenbait aurreiritzi antzematen ditu.
4. Linguistikoak diren eta ez diren testuaren elementuen esanahia lotzen du.
5. Informazio bat edo beste interpretatzen du ohiko testuetan, norbere ideietatik abiatuta.

2.5. Hizkuntzaren erabileraren ezagupenak erabiltzea

Hizkuntzaren erabilerari buruzko ezagutzak erabiltzea idatzizko testuetan ulermen-arazoak konpontzeko.

1. Hizkuntza-ezagutzak aplikatzen ditu idatzizko testu gehienetan ulermenean.
2. Testuan erabilitako oinarriko hiztegia ulertzen du.

3. DIMENTSIOA: IDAZMENA

EBALUAZIO IRIZPIDEAK. LORPEN ADIERAZLEAK

Hurrengo irizpideak aplikatuko dira ikasleen esperientziatik hurbil dauden gaiei buruzko testu laburrak idazteko. Erabilera arrunteko eta egitura errazeko testuak izango dira.

Erabilera-eremua	Generoak (testuak)
Pertsona arteko harremanak	Gutunak, egunerokoa, jarraibideak, gonbidapenak, oharpenak, oharrek, ordutegiak, errezetak, menuak, elkarrizketak...
Komunikabideak	Publizitatea, berriak, elkarrizketak, web guneak, eguraldiari buruzko informazioa, horma-irudiak, tiketak, ekintza programak, katalogoak, aipamenak, informazio artikulak...
Akademikoa	Deskribapenak (pertsonak, objektuak, animaliak...), jarraibideak (tresna batek nola funtzionatzen duen), informazio-liburuxkak (lehen laguntzak, turismo-gidak...), azalpenak, laburpenak, grafikoak, eskemak, biografiak...
Literatura	Olerkiak, kontakizun laburrak, esketxak, ipuinak, komikiak...

3.1. Komunikazio egoeraren ezaugarriak kontuan izatea

Testu idatzien ekoizpen gidatuan, komunikazio egoeraren ezaugarriak kontuan izatea, agertzen diren osagai linguistiko (hiztegia, esapideak...) eta ez-linguistikoak (irudiak, ikonoak,...) erabiliz.

1. Testuaren xedea adierazten du zenbait osagai linguistiko erabiliz.
2. Testua hartzaileari egokitzen dio, hori esplizitu egiten den egoeretan.
3. Eskatutako testu generoa errespetatzen du.

3.2. Testu idatziak sortzea

Idatzizko testu laburrak ekoiztea era gidatuan komunikazio egoeran agertzen diren osagai linguistiko (hiztegia, esapideak,...) eta ez-linguistikoak (irudiak, ikonoak,...) erabiliz.

1. Gaia garatzen du eta garrantzizko zenbait informazio ematen du.
2. Informazioa ulergarri eta modu koherentean egituratzen du.
3. Lokailuak noizbehinka erabiltzen ditu.
4. Hiztegi ugaria eta gaiari egokitua erabiltzen du.
5. Ideia gehienak era logikoan egituratu eta ordenatzen ditu.
6. Oinarrizko arau gramatikal, lexiko eta ortografikoak errespetatzen ditu.
7. Testua argi eta ordenatuta aurkezten du.

LEHENENGO ATZERRIKO HIZKUNTZA: INGELESA

Konpetentziaren ebaluazioan testuak funtsezkoak dira. Ahozko eta idatzizko testu horiek erabilera-esparruen, testu-moten eta testu-generoen inguruan antolatzen dira.

Erabilera-eremuak

- Pertsonen arteko harremanak.
- Komunikabideak.
- Akademikoa.
- Literatura.

Testu-motak

1. Deskribapena (ordutegiak, liburuxkak, mapak, deskribapenak...)
2. Narrazioa (kontakizunak, albisteak, eleberri zatiak...)
3. Azalpena (esplikazioak, oharra, aurkezpenak, azalpen-testuak...)
4. Argumentazioa (iragarkiak, debateak, zinema-kritikak...)
5. Instrukzioa (arauak, errezetak, jarraibideak...)
6. Transakzioa (mezuak, parte hartzeko programak, iritziak, gutunak, foroak...)

Generoak: dimentsio bakoitzean zehaztuko dira.

1. DIMENTSIONA. ENTZUMENA

EBALUAZIO IRIZPIDEAK. LORPEN ADIERAZLEAK

Hurrengo irizpideak aplikatuko dira ikasleen esperientziatik hurbil dauden gaiei buruzko ahozko testu laburrak ulertzeko. Erabilera arrunteko eta egitura errazeko testuak izango dira, argi eta astiro ahoskatuak eta artikulatuak.

Esparrua	Testuak
Pertsonen arteko harremanak	Elkarrizketak, jarraibideak, esperientzien kontakizunak, mezu laburrak, arauak,...
Komunikabideak	Berriak, elkarrizketak, oharpenak, iragarkiak,...
Akademikoa	Deskribapenak (pertsonek, objektuak, animaliak...), jarraibideak (tresna batek nola funtzionatzen duen), dokumentalak, aurkezpenak, definizioak, azalpenak,...
Literatura	Kantak, olerkiak, kontakizunak, antzezpenak, ipuinak,...

1.1. Zentzu orokorra ulertzea

Ahozko testuetan zentzu orokorra ulertzea, komunikazio egoeran agertzen diren elementu linguistiko (hiztegia, esapideak...) eta ez-linguistikoak (irudiak, soinuak, keinuak...) kontuan hartuz.

1. Testuaren gaia ulertzen du nabaria denean.
2. Testuaren zentzu orokorra identifikatzen du nabaria denean.
3. Testuaren ideia nagusiaren bat identifikatzen du.
4. Testuaren barruko sekuentzia partzialki antzematen du.

1.2. Berariazko informazioa ulertzea

Ahozko testuetan berariazko informazioa ulertzea, komunikazio egoeran agertzen diren elementu linguistiko (hiztegia, esapideak...) eta ez-linguistikoak (irudiak, soinuak, keinuak...) kontuan hartuz.

1. Testuko berariazko informazio gehiena antzematen du.
2. Informazioa erregistratzen edo osatzen du datuen bilketarako sistema errazak erabiliz.
3. Ohiko komunikazio-egoerei lotutako hiztegi gehiena eta esamolde batzuk antzematen ditu.

1.3 xedea eta komunikazio-egoeraren elementuak antzematea

Ahozko testuen xedea eta komunikazio egoeraren elementuak antzematea osagai linguistiko (hiztegia, esapideak...) eta ez-linguistikoak (irudiak, soinuak, keinuak...) kontuan hartuz.

1. Ohiko testuen genero gehienak identifikatzen ditu.
2. Ohiko testuen euskarri gehienak antzematen ditu.
3. Ohiko testu gehienetan, igorlea antzematen du.
4. Ohiko testu gehienetan, hartzailea antzematen du.

1.4. Edukia interpretatzea

Ahozko testuen edukia aurretiazko ezagupenetan oinarriturik interpretatzea, komunikazio egoeran agertzen diren elementu linguistiko (hiztegia, esapideak...) eta ez-linguistikoak (irudiak, soinuak, keinuak...) kontuan hartuz.

1. Testuaren edukiaz inferentzia errazak egiten ditu.
2. Testuaren osagai linguistiko batzuen eta ez-linguistikoen esanahia interpretatzen du.

1.5. Atzerriko hizkuntzaren erabileraren ezagupenak erabiltzea

Behaketa eta hausnarketaren bidez, atzerriko hizkuntzaren erabileraren inguruan ikasitako oinarrizko ezagupenak erabiltzen ditu, ulermen arazoei irtenbidea emateko.

1. Osagai gramatikal errazak erabiltzen ditu.
2. Oso oinarrizko hiztegiari dagozkion hitzak ahoskeragatik antzematen ditu.

2. DIMENTSIONA. IRAKURMENA

EBALUAZIO IRIZPIDEAK. LORPEN ADIERAZLEAK

Hurrengo irizpideak aplikatuko dira ikasleen esperientziatik hurbil dauden gaietarako buruzko idatzizko testu laburrak ulertzeko. Erabilera arrunteko eta egitura errazeko testuak izango dira.

Esparrua	Testuak
Pertsonen arteko harremanak	Gutunak, jarraibideak, gonbidapenak, oharpenak, oharrik, ordutegiak, errezetak, menuak, elkarrizketak...
Komunikabideak	Liburuxkak (lehen laguntzak, turismo-gidak...), publizitatea, berriak, elkarrizketak, web guneak, eguraldiari buruzko informazioa, horma-irudiak, tiketak, ekintza programak, katalogoak, aipamenak, informazio artikulak...
Akademikoa	Deskribapenak (pertsonek, objektuak, animaliak...), jarraibideak (tresna batek nola funtzionatzen duen), dibulgaziozko testuak, azalpenak, definizioak, laburpenak, grafikoak, eskemak, testuliburuak, biografiak, entziklopediak, hiztegiak, glosarioak, web guneak.....
Literatura	Kantak, olerkiak, kontakizun laburrak, antzezpenak, ipuinak, alegiak, komikiak...

2.1. Zentzu orokorra ulertzea

Idatzizko testuetan zentzu orokorra ulertzea, komunikazio egoeran agertzen diren osagai linguistiko (hiztegia, esapideak...) eta ez-linguistikoak (irudiak, ikonoak...) kontuan hartuz.

1. Testuaren gaia ulertzen du nabaria denean.
2. Testuaren zentzu orokorra identifikatzen du nabaria denean.
3. Testuaren ideia nagusiaren bat identifikatzen du.
4. Testuaren barruko sekuentzia antzematen du argia denean.
5. Testuaren laburpena identifikatzen du motza denean.

2.2. Berriazko informazioa ulertzea

Idatzizko testuetan berriazko informazioa ulertzea, komunikazio egoeran agertzen diren osagai linguistiko (hiztegia, esapideak...) eta ez-linguistikoak (irudiak, ikonoak...) kontuan hartuz.

1. Testuko berriazko informazio gehiena antzematen du.
2. Informazioa erregistratzen edo osatzen du datuen bilketarako sistema ezberdinak erabiliz.
3. Ohiko komunikazio-egoerei lotutako hiztegi gehiena eta esamolde batzuk antzematen ditu.

2.3. Xedea eta komunikazio-egoeraren elementuak antzematea

Idatzizko testuen xedea eta komunikazio egoeraren elementuak antzematea osagai linguistiko (hiztegia, esapideak...) eta ez-linguistikoak (irudiak, ikonoak...) kontuan hartuz.

1. Ohiko testuen genero gehienak identifikatzen ditu.
2. Ohiko testuen euskarri gehienak antzematen ditu.
3. Ohiko testu gehienetan, igorlea antzematen du.
4. Ohiko testu gehienetan, hartzailea antzematen du.

2.4. Edukia interpretatzea

Idatzizko testuetan edukia aurretiazko ezagupenetan oinarriturik interpretatzea, komunikazio egoeran agertzen diren osagai linguistiko (hiztegia, esapideak...) eta ez-linguistikoak (irudiak, ikonoak...) kontuan hartuz.

1. Testuaren edukiaz inferentzia errazak egiten ditu.
2. Testuaren osagai linguistiko batzuen eta ez-linguistikoen esanahia interpretatzen du.

2.5. Atzerriko hizkuntzaren erabileraren ezagupenak erabiltzea

Behaketa eta hausnarketaren bidez, atzerriko hizkuntzaren erabileraren inguruan ikasitako oinarrizko ezagupenak erabiltzea ulermen arazoei irtenbidea emateko.

1. Osagai gramatikal errazak erabiltzen ditu.
2. Oinarrizko hiztegi gehiena ortografiatik bereizten du.